UDC: 612.359/661.974

Is gazi intoksikatsiyasida 3 oylik oq zotsiz kalamuslar jigarining morfologik va gistokimyoviy o‘zgarishlari

Muallif: Turdiyev To’ymurod O’tkir o’g’li
Tashkilot: Buxoro Davlat tibbiyot instituti

Annotatsiya

Mazkur tadqiqotda is gazi intoksikatsiyasi ta’sirida 3 oylik oq zotsiz kalamushlar jigarining morfologik, morfometrik va gistokimyoviy o‘zgarishlarini o‘rganish maqsad qilindi. Jigar to‘qimasida yuzaga keladigan o‘zgarishlar gematoksilin-eozin, Van-Gizon va Altsian ko‘ki usullari yordamida baholandi. Tekshiruvlarda gepatotsitlarning distrofik o‘zgarishlari, mikrosirkulyator o‘zandagi buzilishlar, kollagen tolalari taqsimotining o‘zgarishi hamda kislotali mukopolisaxaridlar miqdorining kamayishi qayd etildi. Olingan natijalar is gazi ta’sirida rivojlanadigan gipoksik shikastlanishning jigar parenximasi va stromasiga ta’sirini morfologik jihatdan tavsiflaydi.

Kalit so‘zlar: is gazi, intoksikatsiya, jigar, gepatotsit, gipoksiya, mikrosirkulyatsiya, morfometriya, fibroz, gistokimyo.

Dolzarbligi

Is gazi (uglerod monoksidi, CO) gemoglobin bilan yuqori darajada birikib, karboksigemoglobin hosil qilishi natijasida kislorodning to‘qimalarga yetkazilishi va undan foydalanilishi buziladi. Bu holat organizmda gipoksiya rivojlanishiga, hujayralarning energetik almashinuvi izdan chiqishiga va turli a’zolarda morfologik o‘zgarishlar yuzaga kelishiga sabab bo‘lishi mumkin. Modda almashinuvida muhim o‘rin tutadigan jigar to‘qimasida gipoksik shikastlanishning morfologik va gistokimyoviy xususiyatlarini aniqlash alohida ilmiy ahamiyatga ega.

Tadqiqot maqsadi

Is gazi intoksikatsiyasi ta’sirida 3 oylik oq zotsiz kalamushlar jigarining morfologik, morfometrik va gistokimyoviy o‘zgarishlarini o‘rganish hamda intoksikatsiyadan keyingi biokorreksiya davridagi ko‘rsatkichlarni baholash.

Tadqiqot materiallari va usullari

Tadqiqotda 3 oylik oq zotsiz kalamushlar jigar to‘qimasining nazorat, is gazi intoksikatsiyasi va intoksikatsiyadan keyingi biokorreksiya davriga oid ko‘rsatkichlari o‘rganildi. Gistologik preparatlar gematoksilin-eozin bilan bo‘yalib, gepatotsitlar, ularning yadrolari, sinusoidlar va qon tomirlaridagi morfologik o‘zgarishlar baholandi. Biriktiruvchi to‘qima va kollagen tolalarini aniqlash uchun Van-Gizon, kislotali mukopolisaxaridlar taqsimotini baholash uchun esa Altsian ko‘ki bo‘yash usullaridan foydalanildi. Jigar parenximasi hamda gemomikrotsirkulyator o‘zan tuzilmalarining morfometrik ko‘rsatkichlari qiyosiy tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari va muhokamasi

Mikroskopik tekshiruvlarda is gazi intoksikatsiyasi ta’sirida jigar parenximasida gepatotsitlarning gidropik shishi, sitoplazma vakuolizatsiyasi, yadrolarning piknotik o‘zgarishlari va ayrim hujayralarda nekrobiotik belgilar kuzatildi. Sinusoidlar va boshqa mikrosirkulyator tuzilmalarda qon aylanishining buzilishi, ayrim sohalarda dimlanish hamda perivaskulyar shish belgilari qayd etildi. Ushbu o‘zgarishlar uglerod monoksidi ta’sirida rivojlanadigan gipoksik shikastlanish bilan mos keladi.

Van-Gizon usulida bo‘yalgan preparatlarda portal maydonlar va markaziy venalar atrofida kollagen tolalarining intensivroq bo‘yalishi kuzatildi. Bu holat biriktiruvchi to‘qima qayta tuzilishi va fibrozga xos o‘zgarishlar mavjudligini ko‘rsatadi. Altsian ko‘ki usulida esa jigar parenximasining ayrim sohalarida kislotali mukopolisaxaridlarning bo‘yalishi va taqsimoti kamayganligi qayd etildi. Mazkur natijalar hujayralararo matriks tarkibida o‘zgarishlar yuzaga kelganini ko‘rsatadi.

Biokorreksiya davrida jigar parenximasi va gemomikrotsirkulyator o‘zan ko‘rsatkichlarini baholash orqali intoksikatsiyadan keyingi morfologik o‘zgarishlarni qiyoslash imkoniyati yaratildi. Biroq biokorreksiyaning samaradorligi to‘g‘risida aniq xulosa chiqarish uchun tegishli guruhlar ko‘rsatkichlarini statistik tahlil qilish va gistologik natijalarni o‘zaro taqqoslash talab etiladi.

Xulosa

Is gazi intoksikatsiyasi 3 oylik oq zotsiz kalamushlar jigarida gipoksiya bilan bog‘liq distrofik, nekrobiotik va mikrosirkulyator o‘zgarishlar rivojlanishi bilan namoyon bo‘ldi. Van-Gizon va Altsian ko‘ki usullarida aniqlangan o‘zgarishlar jigar stromasi va hujayralararo matriksining qayta tuzilish jarayonlarini baholashda muhim ahamiyatga ega. Olingan natijalar is gazi ta’sirida jigar shikastlanishining morfologik xususiyatlarini o‘rganish va biokorreksiya davridagi o‘zgarishlarni qiyosiy baholash uchun ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.